

In vrijheid kiezen

Het lijkt zo vanzelfsprekend samen te horen. Dat je een keuze hebt impliceert het eigenlijk al, een stukje vrijheid. Je kan het doen of je kan het laten, je kan voor het ene kiezen of voor het andere.

Voor ons, in de tijd waar we leven lijkt dit vanzelfsprekend, klinken keuze en vrijheid samen. Maar kiezen en vrijheid hoeven niet per se iets met elkaar te maken hebben. In tijden van crisis, in tijden van oorlog is het vaak niet de vrije wil, de rationele afweging die tot een keuze leidt, maar de druk van buiten, materiële nood, angst om het eigen leven en het leven van de familie. Welke kant ga ik dan op? Moet ik wegvluchten? Waaraan zal ik meedoen? Moet ik mij verzetten?

Er komt van alles bij kijken als je over kiezen nadenkt. In vrijheid kiezen is het motto van de 4 en 5 mei vieringen van dit jaar. Het is een duidelijke verwijzing naar de politieke kant van het begrip kiezen. Het is een verwijzing naar de invoering van het algemeen stemrecht in Nederland, honderd jaar geleden.

De vrije samenleving waarin wij leven is gebaseerd op het idee dat iedereen zijn ideeën en overtuigingen kan volgen, zichzelf kan inbrengen, en zijn stem kan laten horen. Dat iedereen kan kiezen voor wie of wat vertegenwoordigt wat men belangrijk acht.

Morgen zullen we dit vieren. Maar vandaag staan wij eerst stil. Wij staan stil bij slachtoffers, bij mensen die terecht zijn gekomen in de verschikkingen van oorlog. Nederland zelf is slachtoffer geworden, slachtoffer van een systeem van wreedheid, van geloof in grootheid, een geloof dat het sterke moet overwinnen van het zwakke. Het werd Nederland en vele andere landen opgedrongen, door bezetting en dwang. Maar wij denken vandaag na over kiezen en keuzes. En dan is het denk ik wel gepast om ook stil te staan bij de manier hoe zo een systeem in Duitsland zo groot kon worden, zo machtig. Gedragen door een meerderheid, machtig genoeg om de hele wereld mee te slepen in een totale oorlog.

Het waren keuzes, en het waren verkiezingen. Het waren verkiezingen die werden gewonnen op democratische manier, en het waren keuzes die mensen hebben gemaakt. Keuzes om mee te doen bij de ontmanteling van de democratische orde, mee te doen bij de discriminatie van medeburgers. Of keuzes om het te laten gebeuren.

Het is een sterke en belangrijke herinnering aan het feit, dat keuzes die in vrijheid gemaakt worden kunnen leiden tot onvrijheid en discriminatie. Dat geldt vandaag evenzeer als ten allen tijden.

In de Christelijke traditie speelt keuze een grote rol. Verkiezing. De oudste verhalen die zijn neergeschreven over hoe God met zijn volk begaan is draaien om verkiezing. God kiest zijn volk en besluit om het te bevrijden uit de slavernij van Egypte. En God blijft bij zijn besluit. Hij trekt zijn handen niet af van een volk dat keer op keer de beslissing neemt om zich van hem te willen vervreemden. Een trouw die door fouten heen kijkt en terugkeer mogelijk maakt. Een liefde die door teleurstelling en pijn heen kijkt en ruimte geeft voor vergeving. Dat is het verhaal dat tot ons spreekt uit de Bijbel, een God die de mensen in vrijheid stelt.

Maar wat voor soort vrijheid is dat dan? Is het de vrijheid om te kunnen doen en laten wat je wilt, zonder links en rechts te kijken naar wat je keuzes en acties voor consequenties hebben?

Dat is het juist niet, want keuzes die in vrijheid genomen worden kunnen leiden tot erge dingen, tot geweld en onderdrukking, de tweede wereldoorlog, alle oorlogen zijn hier een voorbeeld van.

Wat voor soort vrijheid is het waartoe wij door God in staat gebracht worden. Ook bevestigt voor alle tijden door het leven, sterven en de wederopstanding van Jezus Christus.

Paulus schrijft in de brief aan de Galaten: "Christus heeft ons bevrijd opdat wij in vrijheid zouden leven. Houd dus stand en laat u niet opnieuw een slavenjuk opleggen."

Op een dag als vandaag zou ik Paulus zo willen citeren: Hou stand, laat je niet het slavenjuk van angst, haat, jaloezie en afgunst opleggen. Maar leef in vrijheid. Weet je bevrijdt om te kiezen voor empathie, liefde, medeleven en goedheid.

Weet je bevrijdt om ervoor te kiezen, mens te zijn.

Amen